

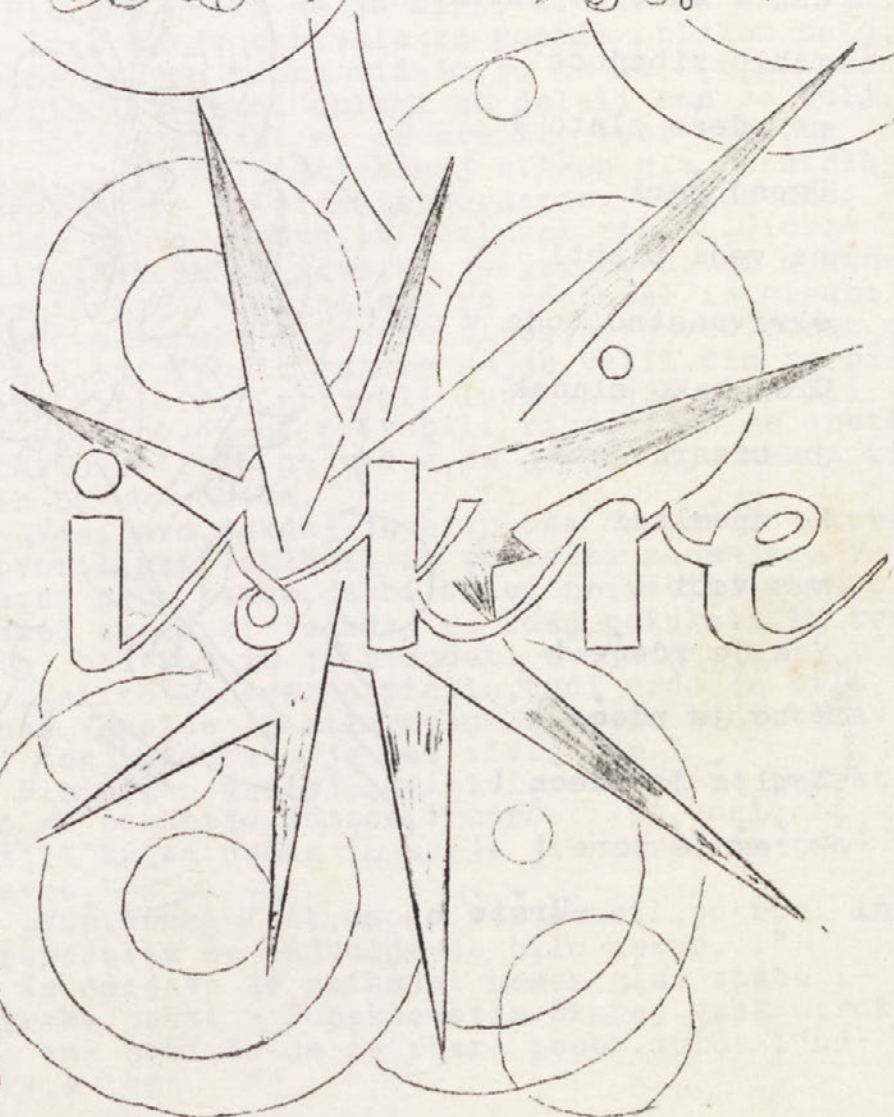
ARHIV

„ISKRE“
Glasilo SVŠ
VIPAVA

Vipava 1970

Leto II.

št. 4

Češnje

Hej ! kako se iskri
rahlo zibajoče
se rdeče zlato !
Ogenj žari
na veji plamti
skrivnostno boče v oči!
Glej kako sladak
je biserni sad,
ko spomladi
nas vabi !
Vse je rdeče !
Nobo je rdeče !
Zemlja je rdeča !
- češnje zore !

-Uršič -

PESEM, KI UMIRA

Ribiška barka se je mirno zibala na valovih in luna se je skrivala za gostim oblakom tako, da se je vso nočni videlo. To pa je kot nalasc za ribolov. Temni oblaki so delali, noč se bolj mracno. V daljavi so se svetile luči mest, iz katerih je prihajal komaj slisen glas mestnih razerajacev in pijanih mornarjev iz gostiln. Sedel sem na krovu in poslušal ribiča, Giovannija, Janeza po naše, ki je pripovedoval o svojem zivljenju. Mirno sem ga poslušal in gledal njegove široke platnene hlace, porjavel obraz od sonca in pipo, iz katere se je valil dim po palubi. Ribici so prizgali luči in jih usmerili na gladino, da bi privabili ribe, ki so se gnetle proti svetlobi ne vedoc, da je pod njo mreza, ki jih bo ugonobila.

„Ves, Pero, nekdanj je bilo vse drugače“ je spregovoril, nato utihnil in pogledal zasanjano v temno nebo kakor, da bi hotel privabiti katero izmed zvezd, ki je kdaj pa kdaj pokukala iz temnih oblakov in ji razodeti svojo usodo.

„Veliko lepoga je minilo, tudi grdo je bilo vmes. Veselja je bilo polne roke, pa tudi tezavni manjkalo, tako je pac zivljenje.“

Ribici so vselej zanimivi, posebno še takrat, ko se pocutijo domace. Preprosti so, ponizni, kajti kruta usoda in morje jih naredita pohlevne.

„Ves, dragi fant, mnogo sem skusil, potrpel in prenesel, a se najbolj je bilo nekoc...“

Iz daljave je prihajal nezen glas znane istrske pesmi - Šopek cvetja. Skoraj vsak otrok jo zna peti. To je ze stara pesem, morda ljudska, a lepa.

„Glej, Pero, to je pesem, ki umira. Ta pesem je bila himna naše mladosti. Povsod smo jo peli, povsod trosili cvetje vesele mladosti. Po - glejte starce, ki jo pojo. Kmalu bodo umrli in ne valovi jim bodo peli uspavaňko : Šopek cvetja... Bil sem osmi otrok v kršćanski družini. Vera je bila v nas globoko ukoreninjena. Morje, valovi in nevihte so nas utrdili. Še preden sem začel hoditi v šolo sem znal izvrstno plavati. To pa se je zgodilo tako, da sem nekoč stal na pomolu, oblečen seveda, ko me nekdo pa - ne v vodo in sem si moral pomagati s plavanjem, sicer bi utonil, ker je bila voda globoka. Začel sem brcati, a ni mi nihče pomagal. Tova - risci so se mi smejali, ker so vedeli, kako se da brez učitelja zaplavati. Strah pred smrtjo me je gnalna obalo in komaj zivega so me po - tegnili ven, vsega mokrega. Od takrat dalje znam izvrstno plavati”.

Skoraj si ne moremo misliti ribiĉa, ki ne bi znal povedati, kako se lovijo ribe in raki. Spraseval sem ga radovedno in on je odgovarjal:

„To pa je bilo takole, poslušaj. V šolo smo ho - dili samo tri, kvecjemu stiri razrede. Takrat je bilo drugace kot sedaj, pa nič zato. Učil se je malokdo, pohajal pa vsak. Ribiĉi niso za salo. Kakor drugi, tako tudi jaz, smo po končanem po - uku tekli k obali in dvigali skale, pod kateri - mi so se skrivali oklopniki - raki, veliki in majhni. Prijel si ga od zgoraj, za hrbet in ze je bil v kosari. Drugi so nabirali crve, jih na - tikali na trneke in z njimi lovili pozresne ri - be. Mnogokrat smo jih precej nalovili, tako, da smo jih celo prodajali in si zaslužili za no - ve trneke, ternove mreže. Takrat je bilo življe - nje težko, a vendar prijetno in veselo. Treba je bilo trdo delati, da smo si zaslužili za vsa - kdanji kruh. Če bi ti takrat živel, bi videl ka - ko so letele pecene piske v usta. Bile so debe - le kakor - mandelj - pa se te so bile redke. Doma nas je bilo veliko. Mati je zato morala

trdo delati in oče je prihajal domov s prevezanimi, okrvavljenimi rokami, ker je prijemal ostre školjke, rake in ribe, ki imajo zelo ostre luske. Jedli smo krompir, polento, oljke, ribe in ržen kruh. Pozno poleti smo nabirali oljke, jih doma stiskali, da so dale od sebe olje. Ne morem se pohvaliti, da sem kuhar, toda ribic ne bi bil, ako ne bi znal speci ribe."

"Da, prav to sem te hotel vprašati, kako se pripravijo ribe in raki, da so turistom vsec?"

"Prav enostavno. Ulovljene ribe najprej ostrzes z nozem, da jim gredo luske stran, nato jih naoljis in das na razenj, ter obracas, da so povsod enako pecene. Nato jih das na mizo, jih posolis in posujes s petršiljem. To ti je malica! Kako zlahka ulovis, ca si spreten tudi rake. Potem jih moras oprati, ter jih skuhati v loncu z vodo. Ko postanejo rdeci, jih vzames ven, olupis in pojes mehko in okusno meso."

"To pa vem, da ribici specejo najokusneje ribe, saj sem ze veckrat jedel oboje", sem se hvalil.

"Da, ti si pravi morski volk! Lepo je jesti ulovljene ribe, toda uloviti jih je tezko. Ako prebezis vso noc in nic ne ulovis, te srce vlece, da bi molil vso noc in ves dan, da bi le kaj ulovil in ne dozivel sramote. Vsi bi pravili: 'Givanni ni ulovil niti ene ribe, pa je celo noc lovil'. Ha, ha, to bi se smejali celi rodovi".

Zopet sem ga vprasal: "Kako to, da je tako tezko uloviti ribe, saj imate zanke, trn-ke, mreze in kaj jaz vem se kaj."

"Da, Pero, prav govoris, toda s temi je treba znati razpolagati, treba je znati loviti - to je vsa ucenost. Vcasih molis, vcasih zakolnes, prazen zelodec se ti oclasa, a ti brez pijace in jedi. Treba je loviti ob določenih dneh, tednih in mesecih, ko se nabirajo ribe ali pa jih pride cela jata, ko jih prizene tok, ki ima veliko planktona. Takrat zre velika riba male, vse se kolje in ujeđa, mi pa spretno zajemljemo z mrežami in lovimo podvodne razorajace. Takrat ni casa filozofirati, kako bi se dalo cimvec uloviti, treba je hiteti, cetudi ves dan in vso noc?"

„Da, stric, vse to je res. Toda, če se ne ve, kdaj in kako se morajo ribe loviti, ne bo obilo ribolova.“

„Ej, fant, veliko veš, toda ne vsega. Če boš šel lovit ribe, boš z vsem svojim znanjem ujel polovičo manj. Ribiči imajo to že v krvi, kar se ti sele v soli naucis, dragi moj. Nam je dovolj, da pogledamo plavo nebo, oblake in ptice pod nebom, galebe nad morsko gladino in barvo morja, pa že vemo kje so ribe. Imeti je treba tudi colne, mreže, trnke in harpune ter vilice, sele potem lahko lovis. To pa se dobi le z denarjem. Nikjer ne delam, razen na morju. Od kje naj torej dobim denar, če ne od rib in oljk? Kaj ti pomaga, če imas raženj, ogenj, če pa rib ne ulovis.“

S tem je hotel povedati, kako težko je uloviti ribo, njegovo vsakdanjo hrano. Ure in ure caka na svoj plen, ki je neviden pod vodo. Cuka in cvka pa nič ne ujame. Biti moras pravi maček, da ulovis ribico, ki ima majhna usta, zelodec pa velik. Črv za crvom gre s trnko, riba pa se hudomušno smeje, ko gleda ribicev krvavi pot in solze tekoče po licih. Zato imajo ribiči toliko gub na obrazu. Ah, lepo je reci kako je ponoči pod milim, z lučjo nad vodo in s temnimi oblaki nad seboj. Da, zelo romantično je, ko si lačen, ko divja okoli tebe vihar in se ladja prevraca v razburkanih in poncih se valovih, da ti obrača zelodec in jealje moci. Lepo je imeti raztrgano mrežo od morskih psov in rakov, lepo te sprejmejo otroci in žena, ko se povrnes domov prazen. Ha, lepe besede!

„Dovolj svo se pogovarjala o ribarjenju, stric. Povej mi se kaj o zivljenju, o veri ribicev!“

„Zelo si radoveden in prav je to, le na ta način boš veliko izvedel. Glej, ko si na morju san, z veslom v roki in strmis v brezmejno plavo, crno nebo, ovencano z zvezdami, te zgrabi, da bi se zjokal nad svojo bedno usodo.“

Strmiš in občuduješ to stvarstvo, polno čudes. Sprašujem se, kdo je vse to ustvaril? Jaz ši poiscem desk, katrana in zebljev, ter naredim coln. A to nebo se ne da tako lahko narediti. Nekdo

ga je moral ustvariti, kakor jaz coln. Nebo je lepše kot moja mreza, lepše kot moja hišica in morje, a ni lepše kot vse, kar je lepega na zemlji. Vem, da je Nekdo nad nami, ki je vse to ustvaril, zato molim k njemu, da bi mi dal moči za težko življenje, da bi bili otroci in zena zdravi in da bi v miru živeli. Glej, ne zanimam se za politiko, ne za literaturo. Sedaj sem moz, imam družino in zanjo je treba skrbeti."

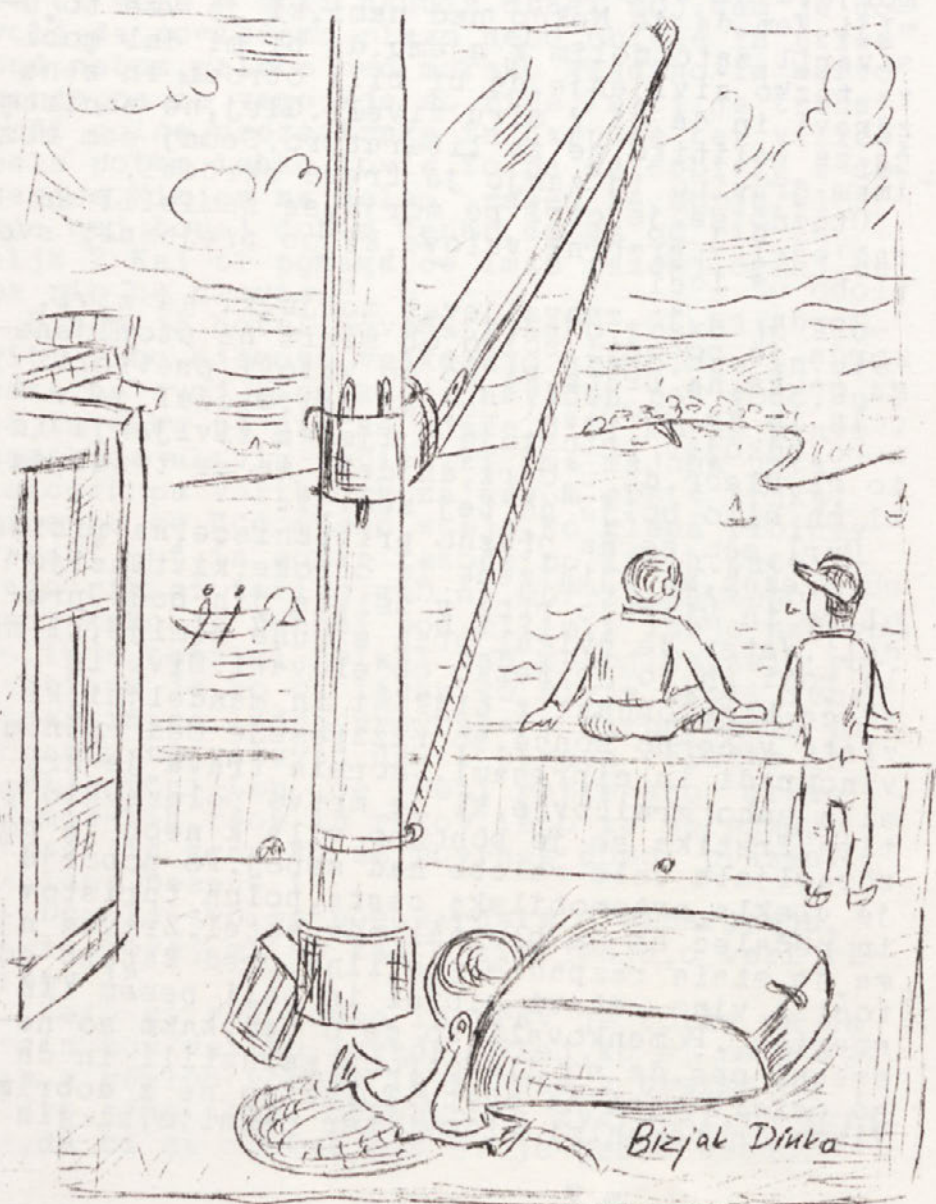
Otozno se je ozrl po morju, se zamislil in zasledal v srebrne valove, ki so prejemali svetlobo od luči.

Morda se je zahvaljeval morju, ki ga živi, morda je potočil solzo ob misli na utopljenega očeta, na brata, ki so mu valovi prevrnili coln in ga okgrizli morski psi. Gledal je v nebo, odkoder pričakuje boljsega življenja in to ga vleče, da ribari, da dela in se trudi, da bi mu bilo boljše na tej zemlji.

Ozrl sem se na prazno пристanišče, na ribiče ob mrežah, na njih žene in otroke, ki tlacijo oljke in vlagajo ribe v sol, da jih bodo prodali. Veter je dvigal prah s suhe zemlje, ki malo rodi in jo je težko obdelovati. Sive in rdeče hiše, obdane z oljkami in mandeljni, ki jih zlati večerno sonce, so raztresene med rujnimi vinogradi in cipresami. Ogorela trava je krasila suho grmicevje, ki je mrtvo poležavalo po tleh. Trstika se je ponosno vila k nebu in pozdravljala bele galebe nad seboj. Po pobocju se je vlekla avtomobilska cesta, polna turistov in nečaleč se je bleščal nov hotel. Zraven nje ga je stala razpadla goštilna, pred katero so točili vino stari ribiči in peli pesem: In osterja... Pomenkovali so se o tem, kako so nesrečni ces, da so jih otroci zapustili in da so ostali sami na svetu. Tolazijo se z dobrim vinom in pecenimi ribami ter pesmijo, ki jih

spominja nekdanje lepe mladosti. Mladi in de-
loma tudi stari se izseljujejo ter zapuscajo
za seboj golo kamenje in suho travo, prazne
bolne, s katerimi so nekoč bogato lovili. Praž-
ni domovi samevajo, le tu pa tam se slisi se
zamočklo petje, kot spomin na draga leta in
razocaranje nad kruto življenjsko usodo.

M a r i j a

Orele so utihñnile,
ljudje so odsli
le yonj po kadilu ostal
je se v zraku,
in cerkovnik še ni pogasil luči.

Stojim tu pred tabo
in ti gleđam v oci...
Otroka držiš v naročju
in se skrivnostno smejiš
Kot nekóč vsa si v cvetju.
Smehljaš se...
Vsa v luči zlati.
Tiho pokličem te...
„Meti” !

-Zv-

Večna nasprotja

Moj Bog, kaj vse pomeniš ljudem !
Enim si vecna, skrivnostna uganka,
drugim odeovor na prav vsa vprasanja.
Enim si kamen spotike,
drugim vogelni kamen.
Eni te skrivaajo,
drugi te iscejo.
Enim si bajkak
drugim vecna resnica.
Enim največji nesmisel,
drugim edini smisel zivljenja.
Tuđi jaz sem te iskal.
In - nasel sem te.
Kaj vse pomeniš ljudem !
A meni ? !
Odkar sem te našel,
moj Bog,
za mene si -
V S E ...

-Zv-

Če študent na rajžo gre...

(nadaljevanje in konec)

8. september 1969

„Jumpajdi, jumpajda...“ sem si mrmral zjutraj, ko so ljubljanska dekleta že zdavnaj odšla, jaz pa sem se vedno lezal v postelji. V domu je spet zavladal mi in me potopil v „spanje pravičnega“. Ob pol desetih sem le vstal. Upravničkova žena mi je pripravila zajtrk, sef pa mi je rekel, da pot mimo Mavrova in Debra minirajo in da je bolje, če grem v Ohrid kje drugje.

Šele ob dvanajstih, ko je minil dez, sem zopet stal na cesti, po kateri je vozilo veliko več vpreznih „taksijev“ kot avtomobilov.

A kdor caka, docaka in kdor stopa, mu kdo u - stavi. V avtu, ki mu nisem vedel ne imena, ne sto letja izdelave, sem se pritovoril do Prizrena, od tam do Skopja pa me je peljal nek fant s čisto novim fickom.

V domu so nastale težave, ko mi je upravnik doma F.S.J. povedal, da je vse zasedeno. Obupano sem še vozil z avtobusom po Škopju in iskal prenočišče. Že zdavnaj se je znočilo, ko sem pri kolovratil v avtokamp. Ta pa je bil skoraj prazen. Šef mi je takoj ponudil hišico.

Ponoci je deževalo, se bleskalo in grmelo, da je uboga kočica skripala, kot da se bo vsak hip sesula name. Pa se ni. Živ in zdrav sem dočakal jutro. Po „hitrem postopku“ sem se odločil za plan - OHRID. Skočil sem na trolejbus, ki me je zapeljal iz mesta. Mislil sem ze, da bom umrl od cakanja. Pa je zacvililo. V renaultu je sedel eleganten mozak, na zadnjih sedežih pa je bilo vse polno instrumentov in aparatov, za fotografiranje in snemanje. Tudi ce mi sofer ne bi povedal, da je novinar skopskega radia, bi to sam ugotovil. Zanimal se je za mojo pot. Neuradno seveda. Rekel je, da se mu mudi v Gevgelijo, drugace bi posnel kaksen odlomek za mladiško oddajo. Še dobro, da se mu je mudilo, kajti ze vprašanja so bila tako „osiljena“, kaj bi sele bilo, ce bi mi drzal mikrofon pod nos! Ustavila sva v Gradskem, kjer sem izstopil. Tu sem

prvič videl kako cvete tobak. Oj, kako lep cvet ima ta „bozja travca“ !

Blizu krizisca so razvaline starega mesta Stobi. Preklicane razvaline, pol ure sem jih iskral, pa jih nisem našel. Ko sem se vrnil na cesto in ponovno pogledal smerokaz, sem ugotovil, da ga je nek porežnez našel obrnil v drugo smer. Nisem se vracal. Tezak tovornjak je prisiljal in me vzela s sabo. Kljub temu, da je motor strašno ropal, me je zibanje uspavalo in zbudil sem se sele v Bitoli. Prilepa se videl nisem. Šofer je moral v tobačno tovarno. Tam sem videl cel vagon „Jugoslavije“ in „Evrone“- cigaret namrec.

Ko je naložil cigarete za ohridske goste, je šoferja prišla zeja. Ustavila sva se v bifeju, kjer je tudi meni kupil pivo. To me je malo predrnilo in proti Ohridu nisem več spal. Šofer me je vprašal kaksna se mi zdi Makedonija in ko sem odgovoril, da je lepa in da mi je všeč, se nisem zlagal. Medtem se je stemnilo. Niso se se prizgale vse zvezde, ze se je pred nama pokazal Ohrid. Jezero in mesto ob njem. Živobarvna luči so se odbijale v vodi. Izstopil sem v centru mesta. Na vsakem ovinku sem se zaletel v koga, ki je ponujal privatno prenočišče, „Zimmer, camere“ in kdo ve kaj se vse. Ko sem se navelical odgovarjati, da bom spal v domu F. S. J., sem se naredil Francoza in jo, ne da bi se oziral, ubral mimo nadležnih „privatnikov“.

V domu pa sem komaj dobil mesto. Kmalu bi moral spati v sotoru. To bi bila „premier“ ! Pod sotorom se nisem spal - do odhoda v armijo seveda. No, pa so le dobili sobo zame.

Zvečer bi moral urediti neke zapiske, zato sem se dol, v restavracijo na kavo. Mladina je plesala. Sama mladina. Gledal sem divje pare. Sicer se pa sploh ni dalo videti kdo plese s kom, taka eneca je bila. Ko so prišli se maturantje iz Kragujevca, je direndaj dosegel vrhunec. Spat sem sel sele ob 11^h.

9. september 1969

Zato pa sem zjutraj potegnil do sedmih.

Po zajtrku sva se z nekim Amerikancem zmenila, da si greva na kratko ogledat zgodovinske spomenike tega starega mesta. Ko je slisala najin pogovor, se nama je aridruzila se neka Švedinja. S sabo sem vzel tudi aparat za barvne diapozitive. Najprej smo prišli do katedrale sv. Zofije. Gledali smo to cudovito cerkev. Hotel sem pripraviti spominski posnetek s svojima novima znancema pred katedralo. Toda Amerikanec, student arhitekture, mi je napol zares, napol v šalici dejal, da so diapozotivi lepsi, ce nimajo tistega „turisticnega“ prideva.

Odšli smo naprej. Cerkvica sv. Jovana leži v romantinem zalivcku ob jezeru. Povzpeli smo se malo po skalah. Skozi park smo prišli do cerkve sv. Klimenta. Splezali smo tudi na razvaline trdnjave carja Samuela, od koder je cudovit razgled na Ohrid in okolico.

Še kratek sprehod skozi turško četrt, polno obrtnikov, ki delajo posodo iz bakra, pa smo bili spet v centru novega Ohrida.

Po koncanem sprehodu, ki je trajal le dobri dve uri, sem se poslovil od kolegov in odsel na cesto. -Štopat seveda. Do Bitole me je pripeljal nek kombi. Tokrat sem se v Bitoli ustavil malo dlje.

Povpraseval sem za Tonežovo kasarno. Vsak mi je kazal v drugo smer. Končno mi je neki oficir, (bil je kapetan, ker tedaj se nisem poznal činov) pokazal pot. Toneža sem hitro priklical, z njim pa je prisel tudi Peter. Veselo smo se pozdravili in se malo pogovorili. Potem je sel Tone po dozvoli. Poslovil sem se od Petra in odsel s Tonetom v mesto. Sedela sva ob pivu in cigaretah in gledala fotografije. Tone se je zanimal za maturo. Povedal sem mu, da je tisti strah se bolj prazen, kot ostali. Tudi o izletu sem mu povedal nekaj besed. On mi je povedal, kako se ima pri vojakih, kako uporablja lopatko, ki se ji pravi asovcič-in tako naprej-v tem tonu. In cas je potekel. Tone je sol z mano do bencinske crpalke. Tam sva se poslovila.

Takoj sem začel z avtoštopom.

Ustavil mi je prvi avto, ki sem ga štupal. Nek fličko. Nisem opazil, da ima tablico „L“. S povprečno brziho okoli 20 km/h sem potoval proti Prilepu. Še celo vrsto puštolovscin sem doživel na tej kratki poti. Zaceli smo leteti s ceste, pa je situacijo resil instruktor. Tudi nekega konja bi kmalu podrli - ali pa on nas seveda.

Ko sem v Prilepu izstopil sem si kar oddahnil. Pa so se zacele nove tezave. Kje bom spal? Doma F. S. J. v Prilepu ni, privatnih prenocisc pa tudi ni pripravljenih. Imel sem sreco in na avtobusni postaji mi je neka gospa ponudila sobo. Rekla je naj pridem ob 8^h na postajo. Potem sem sel brz iskat kasarno, kjer služi domovini in „cesarju“ - Ivan.

„Pozno je za obisk“ mi je rekel dežurni oficir. „Saj nisem prisel na obisk. Samo tako, videl bi ga rad. Obiskal ga bom jutri!“

Vođnik se je smejal. „Dobro. Če je dober vojak, ga bomo poklicali. Bom pogledal.“

Poslali so me večkrat na klopice med bori.

Gledal sem skalnate gore nađ mestom. Sonce je že zašlo in mracilo se je že. Le se medla, komaj malo rdečkasta svetloba je kazala silhueto grebenov in planin, kjer je nekoc stala trdnjava legendarnega kraljevica Marka. Ivan je prisel. Podala sva si roke. Povedal sem mu nekaj besed o svoji avanturici, on pa meni o svojem, po eni strani monotonem, po drugi pa zanimivem zivljenju. Povedal sem mu, da imam tudi jaz že poziv.

Ivan se je spomnil, da smo točno pred štirimi leti (9. sept. 65) prisli v Vipavo. Tuđi meni je stopil pred oči tisti vecer, ko smo še zacudeno oledovali drug drugega in se se nismo poznali. Kako hitro tecejo leta! Ali ni bil tisti vecer - sinoči?!

Oglasil se je „romantičen“ glas trobente, ki je vabil vojake k vecerji. Z Ivanom sva se zmenila, da se dobiva drugo popoldne.

Odsel sem na postajo. Gospa me je že čakala. Kot nalašč je zmanjkalo toka, da sploh nisem

vedel kam grem. Končno sva le prišla „domov”. Takoj sem odšel spat.

10. september 69

Zjutraj je odšla gospa v službo, jaz pa na sprehod. Malo sem se vzel na tiste gore nad mestom. Potem sem se vrnil v mestno kasarno, kajti čakalo me je še polno dela. Napisati sem moral vtise zadnjih nekaj dni.

Ob dyanajstih sem sel zopet proti kasarni. Tam sem našel mladega jezuitskega novinca Lojzeta. Kmalu je prisel tudi Ivan z „dozvolom”. Takoj sva se odpravila v mesto. Sedla sva v kot neke restavracije. Ivan se je zanimal, kaksni so bili tisti napeti dnevi okrog mature, kako smo se imeli na izletu in sploh kako smo preživljali dneve, ki jih je on odšteval od vojaskega roka. Povedal sem mu vse. Po kratkem sprehodu med prilepškimi ulicami sva se vrnila. Ivan mi je povedal nekaj drobtinic iz življenja v uniformi. Hvaležen sem mu bil za nekaj koristnih nasvetov, ki sem jih rabil že par dni nato, ko sem se tudi sam odel v sivino.

Odšla sva proti mojemu „stanovanju”. Noč je že bila. Malo sva se postala na cesti. Ob svitu avtomobilskih zarometov sva si se enkrat podala roke. Tokrat v slovo...

11. september 69

Že kmalu zjutraj sem se poslovil od prijaznih gostiteljev in odšel stopat.

Mozak s fordovom je peljal do Skopja, jaz pa sem izstopil v Titovem Velešu. Tudi srečanje z Janezom je bilo lepo. Le dežurni oficir mu ni hotel dati dozvole v mesto. Ko sem se pogovoril z njim se jaz, se je le vdal. Z Janezom sva odšla v neko slasčičarno. Prvič v življenju sem jedel baklave. Ste jih že jedli? Če ne, vam ne morem povedati, kaksne so. Le to: preveč so sladke.

Tudi Janezu sem pokazal slike iz semenišča in ga seznanil s tri mesece starimi „novicami”. Žal je imel dozvolilo samo za kaki dobri dve uri. Pa se čez most preko Vardarja ni smel iti z menoj. Od Veleša do Skopja sem se peljal s poštnim tovornjakom, ki je ustavil pri vsaki postji. Lahko si mislite kako hitro je slo. Slo je pa le.

V Skopju sem se takoj orientiral. Zato se imam zahvaliti Brankovim „orientacijskim navodilom“, ki mi jih je poslal v pismu.

Noc je ze bila in dezevati je zacelo. Ura pa ze pol osmih.

Priblizam se kasarni, tedaj pa ... „Stoj!“ Moral sem povedati kdo sem in kaj iscem itd.

Obiski samo do 18^h, ne moze!“, mi je pojasnil strazar. Ni me ganilo. Rekel sem mu, naj poklice dezurnega oficirja. Ta je bil bolj prijazen.

Cez nekaj minut jo je primahal Branko, ves vesel je bil. Jaz pa tudi. Cas pa je spet hitel, kot bi bil placan po ucinku. Spet slovo... Pa tudi slovo je bilo veselo. Seveda, kaksno pa naj bo!

V domu F.S.J., je bilo tokrat dovolj prostora.

12. september 69

Zjutraj sem se podal na pot. Prometa je bilo ravno prav za avtostop. Le previden sem moral biti in stopati na odcepih, kajti na avtocesti ta sport ni dovoljen. Prenocil sem v beograjskem mladinskem hotelu „Mladost“.

13 september 69

Zjutraj sem se eno uro vozil s trmvaji, da se mi je posrecilo priti iz mesta.

Ko sem se postavil na mesto, ki „ni primerno za avtostop“, bi moral kmalu odsteti par tisocev, a sem se naredil, kot da se nikoli nisem slisal, kaj se na avtocesti smi in kaj ne. Ko je miticnik odsel, sem spet stopal, samo malo stran sem stonil, da bi... Ustavil mi je neki Zagrebcan. Dolgo sem mu moral pripovedovati o doživljanjih s poti.

Voznja po avtocesti sploh ni zanimiva. Zato je tudi opisoval ne bom.

Ustavila sva se v Zagrebu. Brz sem odšel na avtobus, ki pelje proti Somborju. Komajsem sem našel pot do Kerestinja. Ko sem po par km prepesacil tja, sem se zacudil. Sploh si nisem mogel predstavljati tako romantične kasarne - to je obnovljen grad sredi ogromnih dreves.

Andreja sem hitro dobil. Poslali so me cakat v gostilno. Prisel je in kar eleganten je bil. Veti v obleki, ki so mu jo nataknili malo

pred tem.

Le pol ure sva bila skupaj. V gostilni naju je spravila v smeh natakariča, ki ni poznala pijac. Naročila sva cocktail, ona pa nam je čisto flegma prinesla čisto navadno - o r o .

Poslovil sem se od Andrejā in se podal še na zadnjo etapo moje zadnje k-rozne poti : Zagreb - Ljubljana.

Ustavil mi je službeni Fiat 1300. Možaka spre-daj sta imela „poslovne“ pogovore, jaz pa sem za-daj „malo“ zadremal.

Zbudil sem se v trenutku pod ljubljanskim gra-dom. O ; Ljubljana...

Seđel sem na kolo in potisnil na pedale. Pozno v noč sem bil doma. Zagorel, navdušen in poln spo-minov.

Za mano je bilo čudovito potovanje in komaj sem ga koncal, sem ze sklenil, da bom še kdaj na to pot.

.....
25. september 69

Tudi danes sem se odpravil od doma. Šalil sem se da na pot po Jugoslaviji. Toda potovanje z vli-ko, ki ~~pa~~ plača država, se niti primerjati ni dalo s tistim, kar sem doživljal pred dnevi.

V Sisku so me oblekli v „rasevino“

.....
Po petih mesecih so me poslali za dvajset dni delat Zorotu družbo v Piroč, zdaj pa v Knjazevcu na naših zadnjih mejnikih cuvamo domovino. V prostem času - to je kadar ne spim - rad obujam spomine na to in podobne avanturice in delam na-crte za nove, vecje in lepse.

Lepo vas pozdravljam ! Sāj me poznate : pred-včerajsnjim semeniscnik, včera j popotnik, danes vojak, jutri lemenatar ... in kdaj spet popotnik vedno pa dobre volje in - Zvone Kokalj

Kokalj

Niš in Niška županija

Malo pred izlivom Nišave v Južno Moravo se razvija močno industrijsko mesto Niš. Nekateri mu pravijo center Balkana, ker je mesto enako oddaljeno od Črnega, Egejskega in Jadranskega morja. Mocna industrija privablja kmečke ljudi v mesto, tako, da se je v kratkem času mesto zelo razširilo, žal nima prave urbanistične perspektive, ampak je gradnja mesta nenacrtna, vendar izgleda, da bodo v bližnji bodočnosti resili ta problem. Mesto samo ima že blizu 180000 prebivalcev. V zgodovini je bilo tesno povezano s srbskim narodom. Tu je več spomenikov, ki pričajo o grozljivi preteklosti teh krajev. Na robu mesta stoji stolp, ki ga imenujejo Čelekula (stolp lobanj), ki so ga zgradili Turki v mascevanju nad Srbi. Pogumni poveljnik Števan Sindželić, ki je branil trdnjavo, je zažgal smodnik in s tem unčil tursko vojsko. Na drugem kraju Niša je majhna vzpetina Bujanj, tu stoji spomenik, ki spominja na talčce, ki so bili tam ustreljeni. Med imeni na plošci najdemo tudi slovenska imena.

Malo iz središča mesta, na Jug Bogdanovi cesti pa stoji farna cerkva, ki je le malo večja od naših kapel, vendar je skrbno negovana in moderno opremljena. Župnišče je spojeno s cerkvijo, poleg pa stoji samostan solskih sester. Ta cerkev je bila zgrajena že pred sto leti. Leta 1887 pa je bila ustanovljena tu župnija. Začudil sem se, ko sem zvedel za razsežnost niske župnije, saj ima podružnice oddaljene tudi po sto km. Leta 1940 so dobili to župnijo v oskrbo slovenski duhovniki. Prvi je to mesto nastopil monsignor Zakrajsek. Leto kasneje so Nemci zasedli Jugoslavijo in tedaj je bilo mnogo Slovencev izseljenih v Srbijo. Okoli 2000 jih je prišlo v Niš. Tu so bili razkropljeni in so se nepovezani zaposlili v večinoma pri privatnikih in v tovarnah. Gospod Zakrajsek je začel zbirati raztresene rojake okoli župnijske cerkve, da jih povezal med

seboj in da bi jih pridobil za versko življenje. Slovenci zelo radi castimo Marijo, zato je dal g. Zakrajsek napraviti sliko Marije pomočnice. Njej so se predali izseljeni Slovenci v zaščito. Postavili so jo v stransko kapelo bozjega groba in se zborali okoli nje. Tu so imeli tudi litanije, rozni venec v domačem jeziku, tu se je sirila slovenska nabožna pesem. Marija je povezovala izgnane Slovence in jim vlivala pomoči v težkih preizkušnjah. Slika Marije pomagaj se je priljubila tudi srbskim vernikom in celo pravoslavnim bratom. Tako je bila tudi vzpostavljena vez med katolicani in pravoslavni. Pred nasilnimi nemškimi oficirji pa je branil Slovence tudi niski vladika dr. Jovan Ilić. Po končani vojni so se vsi Slovenci, ki so se zatekli pod Marijino sliko, srečno vrnili domov. Slika je ostala v Nisu in je bila 1956 leta obnovljena, štiri leta kasneje pa je bila kapelica blago slovljena, tako, da se sedaj lahko bere pred sliko Marije pomočnice sv. masa. Tudi sedaj se tu zbirajo verniki, se posebej slovenski, ki jih je v Nisu okoli 500 in so srž niskih zupljanov.

Danes upravlja zupnijo prijatelj in sošolec našega profesorja gospoda Kralja - Slabić Herman, pomagata pa mu dva kaplana. Vsi trije imajo obilo dela, posebno se zaradi razsežnosti zupnije. Požrtvovalno skrbijo za versko življenje faranov in sredi meseca je imela zupnija duhovno obnovo. Tu imamo tudi Slovenci priliko biti pri sv. masi v domačem jeziku, ki se vsak dan bere v samostanski kapeli sester. Niskih zupljanov je okoli 2000 in cerkvice postajajo premajhna, posebno poleti, ko prihajajo v Nis tudi turisti. Zato g. Slabić upa, da bo v bliznji prihodnosti zrastle v Nisu nova farna cerkev.

Prosimo Boga, da se bo plan z bozjo pomočjo uresnicil.

- Marjan -

To Vesele dan

obi na morje gano

Lepo spomladansko jutro je bilo, ko nas je že navsezgodaj prebudil zvonec in nam naznanil nov dan, ki pa ni bil tako vsakdanji kot ostali vletu. To je bil dan, ko smo imeli pred seboj velike nacрте, cilje in želje. Da, to je bil dan našega majskega izleta.

Po končanem bogoslužnem opravilu in zajtrku, smo že nekaj čez sesto uro odrinili iz Vipave proti Razdrinu, kjer smo se priključili na cesto Ljubljana - Trst. Vodili so nas g. ravnatelj Pozar, g. Sporn in g. prefekt Zupane. Voznja po Krasu je bila kar prijetna in vsaj z malo cuča smo lahko opazovali pravkar se prebujajočo pomlad. Tudi sonce se je počasi dvigalo in tu pa tam že privabljalo pridnega kmeta na svoje delovno mesto. Včasih se je iz avtobusnega okenca pokazala roka in pomahala temu ali onemu pridnemu delavcu na njivi. No, pa se obrnimo sedaj tudi v naso notranjost, med mlade semeniscnike, ki morda ne gledajo toliko v naravo, pač pa jim rojijo po glavah bolj dovtipi in druge zgodbice. Seveda je tudi to neizogibno potrebno ob takih in podobnih prilikah. Za boljše razpoloženje je poskrbel Milah s harmoniko. Potegnil je marsiketro veselo, brez izbire ali je bila Slakova ali Avsenikova. Tako razpoloženje je vedno bolj rastlo, popestril ga je se g. Sporn s svojimi fizikalnimi novicami. No, in povrh vsega tega so fantje na melodijo Prelepa je trnovska fara zapeli v lastni priredbi pesmico z naslovom Prelepa je ta naša fizika. Bili smo na visku veselosti, ko smo se začeli spuščati po zanimivih krivinah pri črnem kačinu tu nas je čakalo morda največje presenečenje: Jadransko morje. Nato smo se mirno vozili po dolini Rizane in opazovali raztresene domačije in rožkaste cesnje, po katerih so se nam cedile snežne. Tako smo se vedno bolj približevali mo-

Napoleon smo zavili proti Kopru, ki smo ga bolj od dalec gledali. Cesta nas je vodila dalje pra ob jadranski obali in naenkrat smo se pojavili v predmestju ribiske Izole. Njen mešan Vuga Milan nam je o tem starem, danes pa vedno bolj razvijajočem se mestecu, imel mnogo povedati. Ta ko smo bili zaverovani v njegovo pripovedovanje, da smo mimogrede za seboj pustili Strunjan, ki smo si ga nameravali nazaj grede podrobno ogledati. Naša avtobusa sta tako nemudoma hitela proti naši sosedi Hrvatski. Le skozi okno smo lahko opazovali prvo večje mesto Umag, kjer smo morali, ne vem zakaj, narediti krožno voznjo, da smo se potem lahko usmerili proti Novemu gradu. Sedaj smo lahko opazovali rdečo istrsko prst, zanimivost te v morje strlece dezele. Pred nami se je zopet pokazalo sinje morje in na obali ob njem Novigrad. Sedaj smo si ogledali staro cerkev sv. Pelagija iz 6. st. Zanimivost te cerkve je lep baldahin nad glavnim oltarjem, pod cerkvijo pa stara kripta, kjer naj bi bili shranjeni ostanki sv. Pelagija. G. zupnik, ki nam je o teh zanimivostih pripovedoval, nas je naposled spremil prav do avtobusov. Tu smo pomalicali in se nedolgo za tem odpejajali proti jugu, proti našemu cilju - Poreču. Voznja je seveda podobna voznji in mislim, da se po nestrpnem pričakovanju lahko ustavimo v Poreču. Kmalu po prihodu v to zelo staro mesto, smo stali pred slavno stolnico na polotoku. Upravitelj cerkve nam ke veliko povedal o zanimivostih tega slavnega svetišča.

Krščanstvo se je v teh krajih pojavilo že v 3. stol. po Kristusu. Prvi škof in mucenec sv. Mavro je dal v 4. stol. na tem mestu, vendar nize postaviti prvo svetišče imenovano Mavrov oratorij. Pod današnjim podom so iz tega časa se ohranjeni mozaiki v raznih barvah in oblikah. Nato je bila v 5. stol. ravno na tem mestu sezidana zopet nova bazilika, ki pa je bila kasneje porušena in jo je na novo pozidal v 6. stol. sv. Evfrazij. Ta stoji se danes in vsebuje med drugim kristolnico, atrij in skofijski prostor. Zelo zanimiva je mozaična apsida, ki predstavlja vseh dvanajst apostolov,

nekatero svetnike, dogodke iz Marijinega materinstva in napis kot hvalnico sv. Evfraziju, ki ima zasluge za zidanje današnje bazilike. Nad glavnim oltarjem je lep baldahin iz 13. stol., ki je bil baje v isti mozaični obliki prenesen iz spodnje kapele. V oltarju so vzdane relievfije sv. Mavra. Kapela pod cerkvijo je še iz 13. stol. in ima dve zanimivosti: ohranjen je sarkofag sv. Mavra, vidni pa sta se dve okni iz alabastra.

Po ogledu bazilike je bilo treba zopet nekaj prigrizniti in res smo se v nekem večjem hotelu kar dobro podprli z juho in primorskimi spageti, s katerimi smo „nespagetarji“ imeli tudi nekatero tezavo.

Sicer pa smo se polni novih vtisov spet vseli v avtobusa in krenili tokrat bolj v potražnost rdeče Istre. Ko smo se naposled vracali proti naši Sloveniji smo lahko spoznali, da so Hrvatje zelo gostoljuben narod, saj so ob cesti čisto namesočeni lepaki z „dovidzenja“. Tudi mi smo rekli nas nasvidenje in se ob prehodu cez magonjo dokončno poslovili od hrvatske Istre. Čevic smo se spet na slovenskem ozemlju ustavili v starem obalnem mestecu Piranu. Kot družba smo si tudi tukaj ogledali župnijsko cerkev z vsemi njenimi zanimivostmi. G. župnik pa nas je potem povabil na osvežilno cockčto, ki nam je kar dobro dela v precejšnji vročini ob morju.

Minogrede smo se zatem ustavili še v Strunjanu, na Primorskem zelo znanem romarskem kraju. Tudi tu smo se seznanili z zanimivostmi Marijinega svetišča.

In sedaj je bila naša zadnja točka izleta metropola slovenske primorske - Koper. Z velikim obrazom sta nas v stolni cerkvi sprejela škof in g. župnik. Ogledali smo si sarkofag in povesti doprsni kip škofa Nazarija. Čudovita bila tudi gotška monštranca, kelih in patena. Zopet smo imeli priliko, da se malo podpremo in ker se je sonce že zacelo sramežljivo skrivati za daljna gorovja, je bil že čas, da smo se končno s pesmijo in pozdravi poslovili

od smehljajočega se g. škofa, poslovili od morja
in hidrogliserja, poslovili od belih galetov nad
morjem in poslovili tudi od lepega sončnega
dne, ter stopili v Vipavsko dolino vsi veseli
in ponosni, da smo lahko spoznali majhen del
naše domovine.

-luža-

Vsem bralcem
želamo
vesele počitnice!

INTERVJU

Ne dolgo po tem, ko se je končala igra med našo kosarkasko reprezentanco in košarkarji ZDA, sem naprosil predstavnika naše sose Ernešta Margona, ki je to srečanje gledal, za krajši intervju.

Iskre : Torej, Ernest, bil si priča zelo razburljive tekme med košarkarji ZDA in Jugoslavije. Ali bi lahko povedal nekaj svojih vtisov s tega srečanja ?

F. M. : Kar zadeva publike lahko rečem, da je bila zelo glasna. Igra je bila v glavnem enakovredna. Občinstvo je oba sodnika grdo gledalo, kar je bilo razumljivo. Igralci so bili odlični. Odlično se je izkazal Skansi, ki je dobro nadomestil Čosica. Tudi Daneu je prišel v igro ravno o pravem času, ko so ga najbolj potrebovali. Sedel sem v centru navijacev, odkoder sem vse lepo videl. Zmaga naših je bila povsem zaslužena. Temu primeren je bil pogri tudi dolg aplavz ljudstva. Med navijači je bilo videti in slišati zvonce, trobente, rogove in plakate kot npr. LUNA VAŠA, ZLATA NASA .

Iskre : Kako si sprejel zmago naših ?

E. M. : Kot nekaj normalnega, sicer sem pa že prej na to racunal tako, da nisem bil prešenecen.

Iskre : Ali se tudi ti ukvarjaš s kosarko ?

E. M. : Košarko rad le gledam, drugače pa se z njo ne bavim.

Iskre : Kaj te je pripeljalo do tega, da si poslal nagradni kupon in si s tem pridobil brezplačen vstop za ogled iger ?

E. M. : To je bilo povsem slučajno. Treba je pač poskusiti.

Iskre : Sedaj ste takorakoč že končali šolo in se pripravljate na maturo. Kako misliš, da bo vse to opravil ?

E. M. : Matura je kot ložerija. Lahko jo narediš, če znaš ali ne znaš, le da imaš v tem primeru precej manj možnosti . V glavnem pa mi-lim, da bo slo.

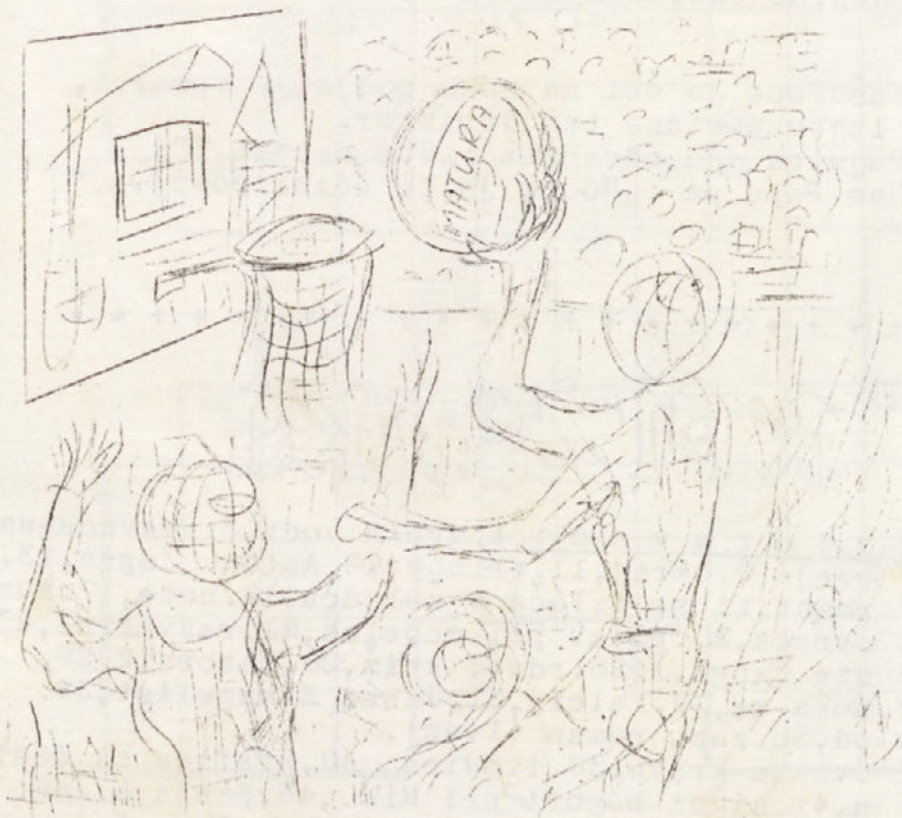
Iskre : Sedaj, ko boš po štirih letih zapustil vipavsko malo semenisce, se boš gotovo spominjal nekaterih bolj in manj zanimivih dogodkov iz tega obdobja. Ali zaupaš katerega izmed teh tudi Iskram ?

E.M. : Dobro se spominjam prejšnje sestre prednice, ki je bila zanimiva po tem, da je ob dajanju injekcij od semeniščnika zahtevala, da moli Zdrava Marija... in pri „milosti polna“ mu jo je zapicila. Skratka v vseh štirih letih sem se kar dobro pocutil.

Iskre : Mislim, da sedaj po najinem pogovoru pridem na dan tudi z nekoliko težjim vprašanjem. Kaj se ti zdi najvažnejše v bodočem življenju ?

E.M. : Prepričan sem, da je trezna odločitev vse-kakor najvažnejša.

- luža -

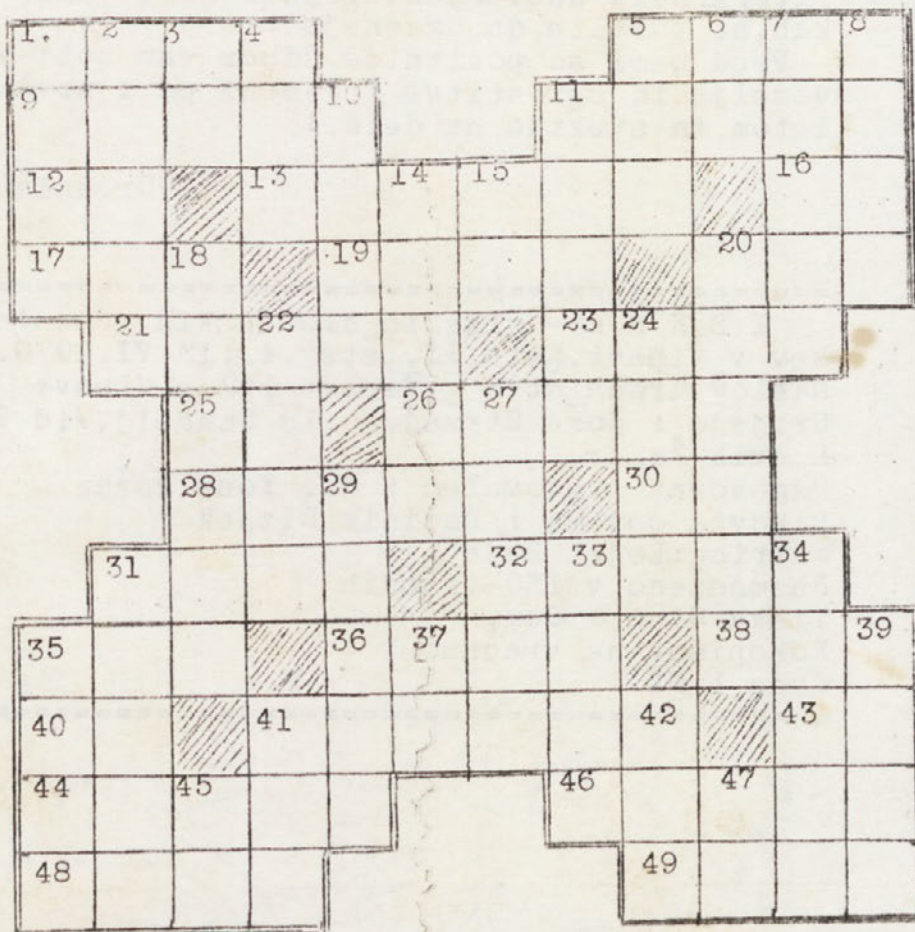

1. narjeno, 2. sredkovarna riba, 3. gora v Julijcih,
 3. medmet, 4. pravoslavni župovnik, 5. denarna eno-
 ta, 6. kemični znak za iridij, 7. ljudstvo, 8. tro-
 janski junak, 10. zlahetni plin, 11. papezeva krona,
 14. vrsta peciva (gen. plur.), 15. slavistično
 društvo, 18. strup na puščicah, skrbeti, 20. uspeti,
 22. ribja jajčeca, 24. domaća zival, 27. ptic, 29. li-
 šaj, 31. nadležna zuzelka, 33. obroček (ital.), 34. mo-
 škovo ime, 35. grška boginja, 37. nemski predlog, 39.
 naščoba (mn.), 41. ugriz, 42. žensko ime, 45. medmet,
 47. Nova Gradiska (obratno).

-Mah J a n e z -

sporočilo uredništva

Pred seboj imate novo številko „Isker“, ki je izšla kljub „literarni susi“. Predvsem vojakom gre zahvala, da so nam poslali večino potrebnega gradiva in omogočili tisk. Iskre so VAŠE glasilo in ne uredniškega odbora, kakor večina izmed vas misli. Pravite, da ne veste, kaj bi pisali. Pišite probleme, ki tarejo našo mladino in druga sodobna vprašanja. Možnosti je dovolj ! Z veseljem bomo sprejemali poskuse dramatike, predvsem kratkih enodejank, eseja in kritike. Iskre naj bodo odprte za vsa področja literarnega ustvarjanja. Iskre so v vaših rokah, ne pustite, da ugasnejo !

Pred nami so počitnice. Odbor vam želi veliko veselja in sprostitev ! Jeseni pa z novim poletom in svezino na delo !

-Uredništvo-

=====

I S K R E - glasilo slovenskih semeniščnikov v Vipavi. Leto II., št. 4.; 13. VI. 1970.
Naslov uredništva : Vipava 149, p. Vipava
Urejajo : Joze Stržaj, Boris Bandelj, Vid Furlan, Ludvik Žagar.
Odgovorni svetovalec : dr. Tone Požar
Likovna oprema : Dominik Bizjak
Matrice: Lojze Bajc
Razmnoženo v 150 izvodih
Tiska Cico & Com.
Rokopisov ne vracamo !
Cena 1 ND

=====

